

Rättsfallssamlingen

Mål C-3/20

AB,
CE och
”MM investīcijas” SIA

(begäran om förhandsavgörande från Rigas rajona tiesa)

Domstolens dom (stora avdelningen) av den 30 november 2021

”Begäran om förhandsavgörande – Protokoll (nr 7) om Europeiska unionens immunitet och privilegier – Medlem av ett av Europeiska centralbankens organ – Chef för en nationell centralbank i en medlemsstat – Straffrättslig immunitet – Anklagelse som har samband med handlingar som utförts i vederbörandes tjänsteutövning i medlemsstaten”

1. *Europeiska unionens immunitet och privilegier – Medlem av ett av Europeiska centralbankens (ECB) organ – Chefen för en medlemsstats centralbank – Immunitet mot rättsliga förfaranden – Villkor – Handlingar som utförts i vederbörandes tjänsteutövning som medlem av ett av ECB:s organ – Den berörda medlemmens uppdrag upphör – Saknar relevans*
(Protokollet om Europeiska unionens immunitet och privilegier, artiklarna 11 a, 17 och 22.1)

(se punkterna 36–50, 52–54, 94 och 97 samt punkterna 1, 2 och 5 i domslutet)

2. *Europeiska unionens immunitet och privilegier – Medlem av ett av Europeiska centralbankens (ECB) organ – Chefen för en medlemsstats centralbank – Immunitet mot rättsliga förfaranden – Funktionell karaktär – Upphävande av immuniteten – Villkor – Upphävandet strider inte mot unionens intressen – Bedömning som är förbehållen ECB – Bedömningsutrymme – Gränser – Domstolsprövning*
(Protokollet om Europeiska unionens immunitet och privilegier, artiklarna 11 a, 17 och 22.1)

(se punkterna 57–59 och 74–77, samt punkt 3 i domslutet)

3. *Europeiska unionens immunitet och privilegier – Medlem av ett av Europeiska centralbankens (ECB) organ – Chefen för en medlemsstats centralbank – Immunitet mot rättsliga förfaranden – Villkor – Handlingar som har utförts i vederbörandes tjänsteutövning som medlem av ett av ECB:s organ – Bedömning som är förbehållen ECB – Undantag – De nationella myndigheterna kan konstatera att det är uppenbart att handlingarna inte har utförts i vederbörandes tjänsteutövning – Domstolsprövning*
(Protokollet om Europeiska unionens immunitet och privilegier, artiklarna 11 a, 17, 18 och 22.1)

(se punkterna 60–73 och 75–77 samt punkt 3 i domslutet)

4. *Europeiska unionens immunitet och privilegier – Medlem av ett av Europeiska centralbankens (ECB) organ – Chefen för en medlemsstats centralbank – Immunitet mot rättsliga förfaranden – Omfattning – Nationellt straffrättsligt förfarande – Utredningsåtgärder, inhämtande av bevisning och delgivning av stämningsansökan – Omfattas inte – Gränser*
(Protokollet om Europeiska unionens immunitet och privilegier, artiklarna 11 a och 22.1)

(se punkterna 79–87, 89 och 90 samt punkt 4 i domslutet)

5. *Europeiska unionens immunitet och privilegier – Medlem av ett av Europeiska centralbankens (ECB) organ – Chefen för en medlemsstats centralbank – Immunitet mot rättsliga förfaranden – Omfattning – Nationellt straffrättsligt förfarande – Den bevisning som samlats in under utredningen används i ett annat domstolsförfarande – Tillåtet*
(Protokollet om Europeiska unionens immunitet och privilegier, artiklarna 11 a och 22.1)

(se punkterna 88–90 samt punkt 4 i domslutet)

6. *Europeiska unionens immunitet och privilegier – Medlem av ett av Europeiska centralbankens (ECB) organ – Chefen för en medlemsstats centralbank – Immunitet mot rättsliga förfaranden – Nationella lagföringsåtgärder avseende handlingar som inte omfattas av immuniteten mot rättsliga förfaranden – Skyldigheten att samarbeta lojalt – Omfattning (Artikel 4.3 tredje stycket FEU; protokollet om Europeiska unionens immunitet och privilegier, artiklarna 11 a, 18 och 22. 1)*

(se punkterna 95 och 96)

Resumé

När en brottsbekämpande myndighet konstaterar att handlingar som utförts av en chef för en medlemsstats centralbank uppenbart inte har ägt rum i vederbörandes tjänsteutövning, kan förfarandet mot honom eller henne fortsätta eftersom immuniteten mot rättsliga förfaranden inte är tillämplig.

Handlingar som innebär bedrägeri, tagande av muta eller penningtvätt utförs inte av en sådan centralbankschef i hans eller hennes tjänsteutövning.

I juni 2018 väckte den lettiska åklagarmyndigheten åtal mot chefen för Lettlands centralbank (nedan kallad AB) vid Rīgas rajona tiesa (distriktsdomstolen i Riga, Lettland) för flera fall av tagande av muta. AB anklagas konkret för att ha tagit emot två mutor i samband med ett förfarande för tillsyn över en lettisk bank och för att ha tvättat pengar som härrör från en av dessa mutor.

I egenskap av chef för Lettlands centralbank var AB, vars sista förordnande som centralbankschef upphörde i december 2019, även medlem av Europeiska centralbankens råd (ECB-rådet) och dess allmänna råd.

Med hänsyn till denna omständighet var distriktsdomstolen i Riga osäker på huruvida AB, i egenskap av medlem av det allmänna rådet och ECB-rådet, kan omfattas av immunitet enligt artikel 11 a i protokoll (nr 7) om Europeiska unionens immunitet och privilegier¹, enligt vilken unionens tjänstemän och övriga anställda ska åtnjuta immunitet mot rättsliga förfaranden för alla handlingar som de har begått i sin tjänsteutövning.

Distriktsdomstolen i Riga beslutade därför att hänskjuta tolkningsfrågan till EU-domstolen för att få klarhet i huruvida och, i förekommande fall, på vilka villkor och enligt vilket förfarande som chefen för en medlemsstats centralbank kan åtnjuta immunitet mot rättsliga förfaranden enligt protokollet om immunitet och privilegier inom ramen för ett straffrättsligt förfarande som han eller hon är föremål för.

Domstolens bedömning

Efter det att den erinrat om att alla centralbankschefer i medlemsstaterna är medlemmar av ECB:s allmänna råd och att centralbankscheferna i de medlemsstater som har euron som valuta dessutom är medlemmar av ECB-rådet, påpekar domstolen (stora avdelningen) först att protokollet om immunitet och privilegier enligt artikel 22 i detsamma är tillämpligt på ECB, medlemmarna av dess organ och dess personal. Detta protokoll är följaktligen tillämpligt på cheferna för medlemsstaternas centralbanker, i egenskap av medlemmar av minst ett av ECB:s organ.

I detta sammanhang kan centralbankscheferna i synnerhet åtnjuta den immunitet mot rättsliga förfaranden som föreskrivs i artikel 11 a i protokollet om immunitet och privilegier för handlingar som de utfört i sin tjänsteutövning som medlemmar av ett av ECB:s organ. Enligt denna bestämmelse fortsätter centralbankscheferna att omfattas av denna immunitet mot rättsliga förfaranden efter det att deras uppdrag har upphört.

Vad gäller föremålet för och omfattningen av det skydd som föreskrivs i artikel 11 a i protokollet om immunitet och privilegier, har domstolen vidare understrukt att immuniteten mot rättsliga förfaranden i enlighet med artikel 17 första stycket i protokollet uteslutande beviljas i unionens intresse. Artikel 17 andra stycket i samma protokoll genomför denna princip genom att det där föreskrivs att var och en av unionens institutioner ska upphäva denna immunitet, om institutionen anser att upphävandet av immuniteten inte strider mot unionens intressen.

Det ankommer således endast på ECB, när den mottar en begäran om upphävande av immuniteten mot rättsliga förfaranden för en centralbankschef med avseende på ett pågående nationellt straffrättsligt förfarande, att bedöma huruvida det skulle strida mot unionens intressen att upphäva immuniteten.

ECB och den myndighet som är ansvarig för det straffrättsliga förfarandet mot en chef för en nationell centralbank har däremot båda befogenhet att fastställa huruvida de handlingar som kan kvalificeras som brott har begåtts av centralbankschefen i vederbörandes tjänsteutövning som medlem av ett av ECB:s organ och därför omfattas av tillämpningsområdet för den immunitet mot rättsliga förfaranden som föreskrivs i artikel 11 a i protokollet om immunitet och privilegier.

¹ Protokoll (nr 7) om Europeiska unionens immunitet och privilegier (EUT C 202, 2016, s. 266) (nedan kallat protokollet om immunitet och privilegier).

Vad gäller formerna för utövandet av denna delade befogenhet har domstolen preciserat att när den myndighet som är ansvarig för det straffrättsliga förfarandet konstaterar att det är uppenbart att de aktuella handlingarna inte har utförts av centralbankschefen i dennes tjänsteutövning som medlem av ett av ECB:s organ, kan förfarandet mot honom eller henne fortsätta eftersom immuniteten mot rättsliga förfaranden inte är tillämplig. Så är fallet vad gäller handlingar som innebär bedrägeri, tagande av muta eller penningtvätt som begåtts av chefen för en medlemsstats centralbank, vilka kan antas falla utanför de uppgifter som åvilar en tjänsteman eller annan anställd i unionen.

När den nationella myndigheten i något skede av det straffrättsliga förfarandet konstaterar att de aktuella handlingarna har utförts av den berörda centralbankschefen i vederbörandes tjänsteutövning som medlem av ett av ECB:s organ, ska den däremot begära att immuniteten mot rättsliga förfaranden upphävs. Om den nationella myndigheten är osäker på denna punkt ankommer det på den att samråda med ECB och, för det fall denna anser att handlingarna har utförts i vederbörandes tjänsteutövning, begära att ECB ska upphäva den berörda centralbankschefens immunitet. En sådan begäran om upphävande av immuniteten ska beviljas, såvida det inte konstateras att detta skulle strida mot unionens intressen.

Iakttagandet av reglerna om denna delade befogenhet kan dessutom kontrolleras av EU-domstolen, vid vilken en talan om fördragsbrott enligt artikel 258 kan väckas, för det fall de nationella myndigheterna åsidosätter sin skyldighet att samråda med den berörda unionsinstitutionen, när det inte rimligen kan uteslutas att immuniteten mot rättsliga förfaranden är tillämplig. Omvänt gäller att när den berörda unionsinstitutionen har avslagit en begäran om upphävande av immuniteten, kan giltigheten av detta avslagsbeslut bli föremål för en begäran om att EU-domstolen ska meddela förhandsavgörande eller till och med för en direkt talan som väcks av den berörda medlemsstaten med stöd av artikel 263 FEUF.

Vad gäller omfattningen av den immunitet mot rättsliga förfaranden som föreskrivs i artikel 11 a i protokollet om immunitet och privilegier, preciserar domstolen att denna immunitet inte utgör hinder för samtliga lagföringsåtgärder, däribland utredningsåtgärder, inhämtande av bevisning och delgivning av stämningsansökan. Om det emellertid redan i samband med de nationella myndigheternas utredningar och innan åtal har väckts vid en domstol konstateras att en tjänsteman eller annan anställd i unionen skulle kunna omfattas av immunitet mot rättsliga förfaranden med avseende på handlingar som är föremål för lagföringsåtgärder, ankommer det på dessa myndigheter att begära att den berörda unionsinstitutionen upphäver immuniteten. Eftersom den berörda tjänstemannen eller anställda i unionen endast omfattas av nämnda immunitet med avseende på en viss handling, utgör immuniteten däremot inte hinder för att bevisning som samlats in under en polisutredning eller en domarledd utredning avseende en sådan tjänsteman eller anställd kan användas i andra förfaranden rörande andra handlingar som inte omfattas av immuniteten eller som inletts mot tredje man.

Slutligen påpekar domstolen att även om immuniteten mot rättsliga förfaranden inte är tillämplig när den som omfattas av denna immunitet blir föremål för ett straffrättsligt förfarande på grund av handlingar som inte har företagits inom ramen för de uppgifter som vederbörande utför för en unionsinstitutionens räkning, skulle det under alla omständigheter strida mot principen om lojalt samarbete i artikel 4.3 tredje stycket FEU att vidta otillbörliga nationella rättsliga åtgärder för handlingar som inte omfattas av denna immunitet, i syfte att utöva påtryckningar på den berörda tjänstemannen eller anställda i unionen.